

O ZI DIN VIAȚA UNUI CONSILIER ȘCOLAR

A trecut ceva mai mult de un an de când colega mea de facultate Diana Ioaneș, psiholog, psihoterapeut și unul dintre primii consilieri școlari de la noi - mi-a propus să facem un articol cu acest titlu. Între timp a devenit consilier școlar și Dana Verescu, prietenă și colegă de grupă cu noi la Facultatea de psihologie, pe care cititoarele revistei Femeia o cunosc deja de mai multă vreme ca autoare a unei serii lungi de articole grăitoare și percutante. Iată-le acum pe amândouă, nu față în față, ci cot la cot, în această misiune dificilă, dar nu imposibilă, care este consilierea în școala românească.

TEXT: ROXANA MELNICU FOTO: 123RF, arhivă personală

DANA VERESCU este psiholog din 1997, jurnalist de prin 1999, consilier școlar din 2023, dar preocupată de educație este de când se știe. Practic de când o știu, și sunt niște ani buni de atunci, îmi vorbește cu pasiune despre credința ei că putem schimba societatea prin educație. Nu e ușor și căi bătute nu mai sunt, dar au rămas căile creative, pe care a pornit ea însăși. Dana are încredere și în generațiile de azi, și în cele care vin. Putem lucra împreună, spune ea, exact cu această condiție, să nu ne lamentăm cu ochii în statistici și să nu credem că totul e pierdut!

Dana, câți copii ai în grijă la școală și ce vârste au?

În școala gimnazială în care lucrez avem aproximativ 2.400 de copii din clasele 0-8 și suntem trei consilieri. Legea spune că un consilier ar trebui să se ocupe de maximum 600 de copii, în fapt lucrurile nu stau chiar așa.

Ce te-a atras să fii consilier școlar?

Același lucru care m-a determinat să studiez Psihologia, și anume ideea că educația este partea cea mai importantă, pentru că o putem controla, din binomul gene-mediu. Ne naștem fiecare cu setul predeterminat de abilități, dar ceea ce putem face cu ele depinde în măsură colosală de felul în care ne cultivăm. M-au inspirat mai multe cărți despre educația anti-autoritară pe care le-am citit în liceu și iată-mă azi, la destul de mulți ani distanță de terminarea facultății și după un parcurs profesional cumva și el legat de educare, dar a adulților și într-un mod informal sau non-formal, adică după ani în care am scris în reviste și am tradus cărți (majoritatea de psihologie), iată-mă, prin urmare, din nou la școală. De data asta de partea cealaltă a baricadei și îmi place să le spun copiilor că am devenit ceea ce îmi doream să am și eu în școală. Lucru care răspunde la prima

întrebare, de ce consilier. Iată de ce. Noua viață a început anul trecut în septembrie și sunt încă ceea ce se numește debutantă în profesie.

Ce îți aduce acum cele mai mari satisfacții în școală?

Munca propriu-zisă cu copiii. Primesc feedback zilnic, de mai multe ori pe zi, de fapt, și văd de la o zi la alta, de la o săptămână la alta, că ceea ce vorbesc cu ei prinde rod. Educația seamănă cu grădinaritul, altă activitate care-mi place enorm. Sădim, săpăm, plivim, udăm, observăm, mai smulgem o buruiună, mai combatem un dăunător, metafora funcționează perfect la școală. Îmi place să cred că dacă măcar pentru câțiva copii voi putea fi un mentor, un sfătuitor, un sprijin, tot înseamnă că am făcut ceva bine.

Care arii îți se par cele mai problematice în școală?

Problemele principale care dau peste cap copiii sunt dispozitivele tehnologice și lipsa timpului de joacă. Ceea ce le lipsește nu este jocul structurat (au în program o grămadă de activități de acest tip), ci joaca. Adică timpul ăla liber în care aleargă pe afară sau se joacă cu alți copii prin casă, de capul lor. Cât despre tehnologie, din păcate încă nu se vorbește destul despre efectele distructive asupra atenției, capacității de memorare și de concentrare pe termen mediu și lung.

Ce face mai exact un consilier școlar - spre deosebire de un profesor sau pedagog, pe de o parte, și spre deosebire de un psihoterapeut, pe de altă parte?

Suntem la o distanță echitabilă de cei mai sus menționați. Nu suntem strict profesori (deși avem și obligație de catedră, adică de predare), nu suntem nici terapeuți. Consilierul este specialistul în probleme psihopedagogice și rolul lui este de sfătuitor, sprijin, om care rezolvă problemele din școală, mentor pentru copii, consilier pentru profesori și părinți. Consilierea, spre deosebire de terapie, se adresează, în general, tuturor celor care dintr-un motiv sau altul, la un moment dat, nu știu să rezolve o problemă, care problemă nu este de natură psihopatologică. În școală observăm, consiliem, sprijinim, eventual facem recomandarea de a merge la terapeut când e cazul. În principal ascultăm, sugerăm soluții, recomandăm. Înțelegem și sprijinim.

Care ți se par a fi cele mai stringente probleme acum în școală - a ta și în genere?

Dispozitivele tehnologice. Și faptul că elevii sunt interesați mai mult de note decât de cunoștințe, de procesul prin care cresc și își largesc orizontul. Aceste două lucruri, combinate, mă sperie.

O noutate a ultimilor ani este integrarea în învățământul de masă a copiilor cu cerințe educaționale speciale. Ce trebuie să știe un părinte înainte de a începe demersurile de integrare a copilului său cu cerințe speciale într-o școală tipică?

Că integrarea în școala de masă trebuie însoțită de lucrul cu copilul acasă, de terapie (de multe ori este absolut necesară) și de colaborarea cu școala, cu profesorii și consilierii. Copiii cu cerințe speciale beneficiază de niște facilități pe care le oferă

școala și părinții sunt informați în legătură cu ele de către consilieri sau profesorii de sprijin.

De ce au copiii tăi nevoie în cel mai înalt grad? Dar profesorii? Dar părinții?

Aici e greu să fac o ierarhie. După cum văd lucrurile acum, după șase luni de școală, copiii au nevoie să se joace mai mult, au nevoie ca părinții să fie mai prezenți (mulți îmi povestesc că părinții lor stau pe telefoane și la calculator sau chiar la consola de jocuri) - nu vorbesc aici de prezența fizică, ci de atenția pe care o dau copiilor. Cred că profesorii au nevoie de mai mult respect, din partea copiilor, dar și (sau mai ales!) din partea părinților. Iar părinții? Aici e cu adevărat dificil. Cred că au nevoie de mai multă liniște.

Cu ce probleme și se adresează copiii?

De toate felurile, pe grupe de vârstă. Cei mai mari se simt presați să aibă performanțe, cei mai mici vor mai multă atenție, de obicei. Sau nu știu neapărat dacă mai multă, ci pur și simplu au nevoie de atenție. Sunt mulți, dintre cei mici, care-mi spun că le place în caiet că e liniște. Și adevărul e că e mult zgomot la ore. Încă nu reușesc să-mi dau seama, iar asta mă preocupă de mulți ani, cu mult înainte de a deveni consilier școlar, de ce copiii fac atât de mult zgomot. Aș putea să mă lansez în speculații, dar nu cred că e locul și momentul.

Cu ce probleme și se adresează profesorii?

De obicei atunci când observă ceva ce li se pare în neregulă cu un copil sau când e vorba de probleme de disciplină. Și în special când e vorba de copii cu cerințe educaționale speciale.

Cu ce probleme și se adresează părinții?

„Nu mă mai înțeleg cu ea/el”, cam așa e leitmotivul. Vor să afle metode prin care

să-l poată determina pe copil să facă anumite lucruri. Adică, pe scurt, chestiuni de creșterea copilului. Și aici profit de moment ca să subliniez faptul că în ultimii ani, poate decenii, cărțile de așa-zis „parenting” au făcut mult mai mult rău decât bine. Sigur că metodele de creștere a copiilor s-au schimbat, dar a existat mereu un bun simț al rațiunii care îi ajută mereu pe părinți să înțeleagă nevoile copiilor. Astăzi multe dintre chestiuni pe care le consider de bun simț nu mai sunt cunoscute, chiar dacă etapele dezvoltării copiilor au rămas neschimbate. Un proverb tibetan rezumă, cred eu, foarte bine aceste etape și felul în care trebuie tratat copilul: „Până la 7 ani, tratează-l pe copil ca pe un prinț. Între 7 și 14 ani ca pe un servitor și după 14 ani ca pe un egal.” Precizez că „servitor” în acest caz înseamnă că în acea etapă copilul trebuie să învețe și să asculte de reguli. Am senzația că din păcate la nicio vârstă copiii nu mai sunt tratați coresponsător.

Ai o zi tipică? Ce faci într-o zi tipică?

Da, ziua tipică este mereu altfel! Glumesc, dar nu complet. O zi tipică arată în felul următor: ajung la școală, copiii mici mă reperează imediat, aleargă la mine și îmi spun că vor la cabinet, fac tura învățătoarelor sau profesoarelor (depinde dacă am ore dimineața sau după-amiaza), aflu chestiunile stringente la ordinea zilei, mă ocup în funcție de urgențe, iar a doua parte a zilei aștept copiii mai mari care deja s-au obișnuit cu mine și mă caută să vorbim. Uneori am activități de consiliere la clasă, periodic întâlnirile cu colegile mele consilier. Nu pare cine știe de ce, dar deseori ajung acasă absolut zob, haha.

Ce ai făcut în cea mai frumoasă zi pe care ai petrecut-o până acum la școală?

Mi-e greu să aleg o „cea mai frumoasă zi”. Foarte duioase sunt zilele când vin la cabinet copiii din clasele primare, ei își exprimă foarte ușor și liber afecțiunea. Îmi

fac desene, îmi spun că mă iubesc, mă iau în brațe. Cu cei mari, bucuria este să văd cum li se luminează fața după ce stăm de vorbă. Sau cum, după ce stăm de vorbă, se simt mai ușurați de ceva ce îi apăsa. E o senzație foarte plăcută asta, să te simți utilă.

DIANA IOANEȘ se definește ca psiholog principal – formator – în consiliere și psihoterapie psihanalitică pentru adulți, adolescenți și copii. Este psiholog principal și supervisor în psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională. Și se remarcă prin vocația de a găsi vocații! Este consilier școlar la Colegiul Național Bilingv George Coșbuc și are un cabinet de practică psihoterapeutică privată.

Diana, de cât timp ești consilier?

Sunt încadrată pe post de consilier din anul 2000, dar consiliere școlară fac din 1997, din anul în care am terminat facultatea. Mai întâi am fost consilieră voluntară în liceul în care eram profesoară. În primii trei ani de învățământ am fost profesoară de socio-umane, iar dacă aveam o fereastră, la început consiliaam elevii pe fotoliul de la intrare. Trecea profesorul de istorie și spunea: „Haideți, doamna Ioaneș, nu-i mai spovediți atâta”. Apoi l-am rugat pe director să-mi dea un cabinet. Mi-a dat o cameră, pe care am dotat-o – cumva creasem meseria înainte de a se crea posturile, că doar se spune că funcția creează organul.

Ce te-a atras la acțiunea asta? Cum te-ai apucat de fapt?

În 1997, colega mea de cameră avea mamă profesoară și își dorea foarte mult să devină profesoară. Mie mi se părea că nu mi se potrivește această meserie - aveam impresia că e plictisitor să predau la clasă, ziceam eu, aceeași lecție de mai multe ori. Nu știam pe atunci că fiecare clasă e diferită și de fapt lecția o predai de fiecare dată altfel... Totuși nu am avut alternativă, așa că am mers la școală. Colega mea după două luni a părăsit sistemul, eu sunt și acum, după 27 de ani, tot în învățământ. De altfel, cea mai bună predicție despre asta mi-a făcut-o o altă prietenă, care era foarte sigură că voi fi profesoară, în timp ce eu doream să mă fac terapeut. Mi-a spus: dar tu n-ai văzut că atunci când ne întâlnim pe munte cu un grup de copii, tu ești prima care te duci și stai de vorbă cu ei? Uneori nu știm suficiente lucruri despre noi și mai avem de descoperit.

Care e cea mai mare satisfacție pe care o ai în școală?

Satisfacțiile ar veni din două surse: unele din rolul de consilier și altele din munca de profesor, din lecțiile pe care le țin la clasă. Îmi place momentul acela de liniște deplină, când clasa te ascultă înmărmurită. E o trăire foarte profundă atunci între tine și clasă, așa cum îmi imaginez că e într-o piesă de teatru între actor și public, când devin una. E un moment în care tu simți că ceea ce faci este foarte important pentru acei elevi – și pentru tine, până la urmă. Mai sunt olimpicii pe țară pe care reușești să-i pregătești, faptul că îți doresc să cunoască din ce în ce mai mult din domeniile respective, că sunt capabili să citească tratate de facultate pe care le aduci și doresc să le aprofundeze, că vor să aibă surse corecte și valoroase de informare, că te investesc cu încredere. M-a uimit când niște copii la care am predat și cărora le-am cerut să-mi ofere feedback au spus că sunt charismatică – eu nu mă vedeam pe atunci chiar așa!

Mare satisfacție am și atunci când văd că unii copii vor să îmi urmeze meseria. Fac grupuri de dezvoltare personală gratuite. Am făcut câteva sute de grupuri. Și îmi amintesc un moment când, pe la ședința a 5-a, a 6-a, două fete, după ce s-a încheiat activitatea, au venit fericite la mine și au zis: „Știm ce vrem să ne facem în viață: psiholoage”. Deși forma corectă este psihologe. Și psihologia au și urmat-o. Una în Olanda, una în România. Sigur, eu în cabinetul de la Coșbuc ar trebui să fac doar consiliere școlară. Mi se tot spune: nu ești terapeut aici. Tu ești doar consilier. Nici măcar psiholog. Ești consilier. Consilier poți să fi și ca absolvent de pedagogie și de sociologie și de asistență socială sau psihopedagogie specială. Eu întâmplător sunt psiholog. Mi se spune, tu ești doar consilier, dacă întâlnești un caz mai greu, nu trebuie să te ocupi de el. Îl

trimiți mai departe. Dar eu am pregătire ca terapeut și atunci nu pot să nu îi ofer copilului tot ce am acumulat eu. Aici există și o frustrare. Ei fiind 1101 elevi care teoretic ar avea nevoie de mine, câteodată am sentimentul că nu pot ajuta un copil atât de mult cât aş vrea eu. Și atunci trebuie să jonglez cu acele ore pe care le am pe cabinet ca să pot să ofer cât mai mult ajutor, cât mai multor oameni. Sunt situații în care tratez o depresie gratuit prin psihoterapie în cabinetul școlii. Pacienții adulți din cabinetul particular care știu că lucrez și la Coșbuc mă întreabă: de ce mai stau în învățământ? Nu merge bine cabinetul particular. Nu, le spuneam, merg la școală pentru că îmi place. Am norocul să am o conducere extraordinar de democratică și care îmi oferă foarte multă libertate, să fac ceea ce eu consider că este în avantajul copiilor. Mă duc să mă prezint

la fiecare nouă generație venită în școală, clasa a V-a, clasa a IX-a, să mă cunoscă și să le spun de serviciile gratuite: consiliere, orientare în carieră, testare. Am reușit să imprim un anumit gen de raportare la cabinetul de consiliere școlară: în momentul în care dirigintele sesizează ceva în neregulă cu un anumit elev, îl ia deoparte, încearcă el să-l ajute într-o primă etapă (sunt profesori care au abilități extraordinare de consiliere). Dacă ajutorul lui nu este potrivit, atunci îi sugerează, îi recomandă copilului să vină la cabinet. I-am sfătuit pe diriginți să nu le impună, ci să-i sfătuiască să vină, iar ei să aleagă dacă vin sau nu. Această alegere este un avantaj, creează o premisă bună pentru actul de consiliere. La cabinetul particular, unde părintele aduce copilul și îi plătește consilierea, mă pomenesc uneori că îmi transmite prin mesaje cam ce ar trebui să îi

spun eu copilului. La cabinetul de consiliere din liceu copiii vin din inițiativă proprie și acolo nu mi-a spus niciodată un părinte cum să lucrez cu copilul lui. **Care este specificul activității de consiliere?** În consilierea școlară te ocupi mai mult de elev din perspectiva relației lui cu școala: absenteism, inadaptare școlară, îi ajut să-și organizeze un program de învățare, să gestioneze eventuale dificultăți în relație cu colegii, cu profesorii, să facă față anxietății de examene, să se cunoască. De multe ori trebuie să lucrezi și cu părinții, uneori faci consiliere între elevi și învățătoare, între părinte și învățătoare, astfel încât lucrurile să meargă bine și copilul să vină cu drag la școală și să învețe ceva. În atribuțiile noastre intră și orientarea în carieră: aplicăm teste astfel

încât elevul să facă cea mai bună alegere. Dar nu numai asta: invităm specialiști, oameni cunoscuți din diverse domenii, pe diverse specialități. Am făcut și proiectul Shadow (în umbra unei personalități), când elevii stau o zi în preajma unei personalități din domeniul ales de ei, pentru a înțelege ce înseamnă efectiv munca respectivă. Desigur că cel mai bun instrument pentru autocunoaștere este psihoterapia, dar aceasta nu intră în atribuțiile consilierului. **Care ar fi cele mai stringente probleme acum în școală?** În gimnaziu sunt bullyingul, automutilarea (înainte se manifesta pe la clasa a VII-a, acum a coborât la a șasea și chiar a cincea). Asta și pentru că folosim din ce în ce mai multă tehnologie, care ne însingurează. La liceu principalele probleme sunt

drogurile și tulburările de identitate de gen, dar și depresia, în special la liceele bune. Dacă e un liceu cu o medie mică la intrare, apar conflicte, violențe, agresivitate, șantaj. Dacă sunt la licee bune, constatăm că își pun mai multe întrebări, sunt mai analitici, dar și mai deprimați. Ceilalți nu au timp să se deprime, externalizează: toată trăirea interioară, toată frica interioară o pun într-un act agresiv. Cred că per ansamblu azi viața unui adolescent este mai grea decât viața generației mele în adolescență. Noi trăiam în real atunci, dar acești copii trăiesc foarte mult în virtual și chiar fake. Acum totul e normat, modelat, presiunea socială este mai mare. Mi se pare foarte greu de lucrat pe bullying, deja e un fenomen generalizat: în clasa a șaptea e apogeul. Lucrăm destul de mult cu copiii, dar mi se pare că nu se văd rezultate atât de spectaculoase. Situația e asemănătoare și cu acțiunile antidrog.

De ce au cea mai mare nevoie părinții și copiii?

Copiii au nevoie să fie înțeleși și ascultați. Iar părinții au nevoie să fie mai mult ajutați să-și înțeleagă propriul copil. Cu toții au nevoie de consiliere profesională, dar mai ales au nevoie să respecte recomandările rezultate din testele de orientare școlară și profesională. De multe ori apar adevărate drame, pentru că aleg profil real deși nu au nicio înzestrare pentru asta și apoi efectiv nu fac față.

Cum e ziua ta în calitate de consilier școlar?

Încerc să ajung mereu mai devreme cu cel puțin o jumătate de oră, preferabil o oră, asta deoarece până intru la cabinet sau la ora de curs stau de vorbă cu foarte multă lume, unii mă interpeleză pe mine pentru că sunt urgențe, pe alții îi interpelez eu, în general pentru că observ ceva în neregulă. Apoi predau sau am programări de consiliere. Apoi la plecare trec prin același ritual de conversații pe drum. Mă îndrept pe urmă spre cabinetul meu particular. Ca să îmi limpezesc gândurile, fac mereu aceste drumuri pe jos.